

Leszek Wawrzynowicz

Cudowne dziecko – scenariusz audycji muzycznej

Prezentowany projekt połączony z projekcją multimedialną oraz nauką dwóch piosenek przewidziany jest dla uczniów szkoły podstawowej. Można go zrealizować w ciągu półtorej godziny zegarowej w świetlicy szkolnej, w sali widowiskowej lub gimnastycznej.

Scenografia zawiera elementy wystroju klasycznego, stół z kandelabrem, na którym znajdują się zapalone świece, fortepian z porozkładanymi partyturami. Osoba prowadząca przebrana jest w strój z epoki Mozarta, ma na głowie charakterystyczną perukę (rys. 1).

Audycję rozpoczynamy wspólnym rozwiązaniem logogryfu (rys. 2) – uczniowie na sali zgłaszają się i odgadują poszczególne hasła, za co otrzymują drobne upominki. Następnie przedstawiamy najbardziej charakterystyczne cechy stylu klasycznego w architekturze i w sztuce, dzieci poznają najslawniejsze budowle i dzieła sztuk pięknych z czasów Mozarta – przybliżamy im tym samym epokę klasycyzmu.

Dalej – opowiadamy o dzieciństwie i twórczości młodego kompozytora, po czym prezentujemy piosenkę o Mozarcie (*Mozart*, muz. A. Kuczyńska, sł. J. Jasińska), uczymy jej, a po wspólnym wykonaniu przedstawiamy dalsze fakty historyczne. Co pewien czas uczniowie słuchają przygotowanych fragmentów muzycznych i odpowiadają na pytania związane z prezentowanymi

utworami. Za spostrzegawczość i poprawne odpowiedzi otrzymują drobne nagrody (batoniki lub cukierki).

Po zapoznaniu z życiem Mozarta uczymy piosenki jego autorstwa *Przybywaj, piękna wiosno*. Na końcu omawiamy schyłek życia kompozytora, nawiązujemy do współczesnych wydarzeń muzycznych Wiednia związanych z osobą Mozarta. Całość kończy się podsumowaniem oraz wspólnym wykonaniem poznanych piosenek.

Pomoce dydaktyczne:

- prezentacja wykonana w programie PowerPoint¹;
- nuty i podkłady muzyczne piosenek:
 - *Mozart*, muz.: A. Kuczyńska, sł.: J. Jasińska,
 - *Przybywaj, piękna wiosno*, muz.: W. A. Mozart, sł.: autor nieznany;
- nagrania muzyczne utworów W. A. Mozarta²:
 - uwertura (*Sinfonia*) do opery *Wesele Figara* (KV 492),
 - aria Papageno *Ein Mädchen oder Weibchen* z opery *Czarodziejski flet* (KV 620),

¹ Prezentacja do scenariusza jest dostępna na naszych stronach internetowych, znajdzie się również na płycie CD, która ukaże się razem z numerem 5/2012 czasopisma.

² Nagrania muzyczne do scenariusza oraz podkłady akompaniamentów piosenek będą zamieszczone na płycie CD dołączonej do numeru 5/2012 czasopisma.

Rys. 1. Autor scenariusza przebrany za Mozarta

- *Koncert fortepianowy (nr 21) C-dur, cz. II Andante (KV 467),*
- serenada na orkiestrę smyczkową G-dur *Eine kleine Nachtmusik, cz. I. Allegro (KV 525),*
- *Sonata fortepianowa A-dur (nr 11), cz. III Marsz turecki (KV 331),*
- *Lacrimosa z Requiem d-moll (KV 626),*
- aria Figara *Non piu andrai* z opery *Wesele Figara (KV 492).*
- *Symfonia g-moll (nr 40), cz. I Molto allegro (KV 550);*
- logogryf muzyczny.

Przebieg audycji

1. Uwertura

Na tle slajdu 1 przedstawiamy uczniom uwerturę do opery *Wesele Figara* (czas ok. 4'20).

Dzień dobry. Przywitałem Was fragmentem uwertury do opery *Wesele Figara*, ale zanim zdradzę nazwisko geniusza, o którym

będę dzisiaj opowiadał, rozwiążemy muzyczny logogryf (rys. 2, slajdy 2–14).

1	2	3	4	5	6	7	8
W	A	M	O	Z	A	R	T
E	L	U	P	B	R	O	E
R	T	Z	E	Ó	I	C	N
B	Ó	Y	R	J	A	K	O
E	W	K	A	N			R
L	K			I			
	A			C			
				K			
				I			

Rys. 2. Logogryf muzyczny

1. Instrument perkusyjny o nieokreślonej wysokości dźwięku (używany np. w orkiestrach wojskowych), posiada sprężyny rezonujące.
2. Instrument strunowy, smyczkowy, nieco większy od skrzypiec.
3. Artysta uprawiający muzykę – kompozytor, dyrygent, śpiewak.
4. Dzieło sceniczne, w którym muzyka właściwymi sobie środkami współdziała z akcją sceniczną.
5. Pełen energii taniec polskich górali.
6. Solowy popis wokalny o melodyjnym charakterze, z akompaniamentem orkiestry, stanowi część opery albo samodzielny utwór koncertowy.
7. Ogólne określenie różnych odmian popularnej muzyki młodzieżowej.
8. Wysoki głos męski.

2. Klasycy wiedeńscy

Prezentujemy portrety klasyków wiedeńskich (slajdy 15–17 – portrety Josepha Haydna, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwiga van Beethovena).

Rys. 3. Portret Mozarta z około 1780 roku, namalowany przez Johanna Nepomuka della Crocego, obraz ze zbiorów Uniwersytetu Mozarteum w Salzburgu

Oto trzech klasycy wiedeńscy. Dziś poznamy sylwetkę jednego z nich.

Na tle slajdu 18 (rys. 3) prezentujemy nagranie arii Papageno *Ein Mädchen oder Weibchen* z opery *Czarodziejski flet* (czas ok. 4 minuty).

Jakim głosem śpiewa solista? (baryton)

3. Cechy architektury klasycyzmu

Architektura wzorowała się na tematyce i budowlach starożytnej Grecji i Rzymu (wzorem był m.in. rzymski Panteon i grecki Partenon w Atenach na Akropolu), kopiowano elementy architektury starożytnej, stosowano symetrię oraz dążono do uzyskania efektu harmonii i zrównoważonej kompozycji.

4. Najważniejsze budowle klasycystyczne

Łuk Triumfalny (slajd 19, rys. 4) – pomnik stojący na placu Charles'a de Gaulle'a w Pary-

żu, na zachodnim skraju Pól Elizejskich. Jest to ważny element architektury Paryża, stanowiący zakończenie perspektywy Pól Elizejskich.

Panteon w Paryżu (slajd 20) – budowla wzorowana na rzymskim Panteonie, wzniesiona w centrum Paryżu w XVIII wieku, za czasów króla Ludwika XV, jako kościół patronki stolicy Francji (świętej Genowefy). Od czasów rewolucji (1791) Panteon pełni rolę mauzoleum wybitnych postaci. Spoczywają tu między innymi: Wolter (Voltaire), Jan Jakub Rousseau, Victor Hugo, Emil Zola, Louis Braille, Maria Skłodowska-Curie.

Brama Brandenburska (slajd 21) – ważna budowla w Berlinie – jest jednym z najbardziej charakterystycznych punktów miasta.

Biała Fabryka (slajd 22) – kompleks budynków przemysłowych (mieściła się tu pierwsza w Łodzi mechaniczna przędzalnia i tkalnia) przy głównej arterii miasta – ulicy Piotrkowskiej. Budynki zostały wzniesione na początku XIX wieku. Wzorowane są na klasycystycznym budownictwie mieszkalnym.

Teatr Wielki w Warszawie (slajd 23) – monumentalne arcydzieło klasycyzmu polskiego powstałe na początku XIX wieku. Dwa skrzydła boczne łączy w środku bryła korpusu głównego z wielkim portykiem kolumnowym. W budynku mieści się Teatr Wielki – Opera Narodowa i Teatr Narodowy (dramatyczny).

Pałac Potockich (slajdy 24–25, widok z Pałacu Prezydenckiego) – znajduje się w Warszawie przy ul. Krakowskie Przedmieście 15. Odbudowany ze zniszczeń wojennych, jest siedzibą Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Łazienki Królewskie w Warszawie – Pałac na Wyspie (slajd 26) – zespół pałacowo-parkowy w Warszawie z licznymi zabytkami klasycystycznymi, założony w XVIII wieku z inicjatywy króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Pałac na Wyspie (na Wodzie, Łazienkowski) jest głównym kompleksem architektonicznym w parku Łazienkowskim, leży

na sztucznej wyspie otoczonej jeziorem. Jest połączony z lądem dwoma mostami zwieńczonymi klasycystycznymi kolumnami.

Rys. 4. Łuk Triumfalny w Paryżu

5. Osoby i wydarzenia

Stanisław August Poniatowski (slajd 27, rys. 5) – ostatni król Polski. Panował w latach 1764–1795. Przeprowadził reformy sejmu (m.in. zniesienie *liberum veto*), reformę w armii, założył Szkołę Rycerską, powołał Komisję Edukacji Narodowej, brał aktywny udział w opracowywaniu *Konstytucji 3 maja*. Był mecenasem kultury i sztuki. Jego prochy spoczywają w krypcie katedry św. Jana w Warszawie.

Konstytucja 3 maja (slajd 28, obraz Jana Matejki) – najważniejszy akt prawny Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalony 3 maja 1791 roku. Powszechnie przyjmuje się, że *Konstytucja 3 maja* była pierwszą w Europie i drugą na świecie (po konstytucji amerykańskiej z 1787 roku) ustawą regulującą ustrój prawny państwa.

Cesarze austriaccy – w czasach Mozarta w Austrii rządził cesarz Franciszek I Lotaryński (slajd 29), a następnie jego najstarszy syn, Józef II Habsburg (slajd 30) – władca Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu

Niemieckiego. Cesarze, podobnie jak królowie, w chwilach uroczystych na głowy zakładali korony (slajd 31, korona cesarska).

Rys. 5. Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego w stroju koronacyjnym, obraz Marcella Bacciarellego ze zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie

6. Cudowne dziecko (slajd 32, rys. 6)

Tyle wiadomości z historii, a teraz posłuchamy fragmentu *Andante* z 21. *Koncertu fortepianowego C-dur* W. A. Mozarta (czas ok. 6–7 minut).

Uczniowie słuchają w skupieniu koncertu, po około 2 minutach wyciszamy muzykę i na tle cichego akompaniamentu przedstawiamy Salzburg i dzieciństwo Mozarta.

W. A. Mozart urodził się 27 stycznia 1756 roku w **Salzburgu** (slajdy 33–40), w mieście w północno-zachodniej Austrii położonym w pobliżu granicy z Niemcami, w Alpach, nad rzeką Salzach. Salzburg jest ważnym centrum turystycznym sportów zimowych oraz jedną z najczęściej odwiedzanych

Rys. 6. Mozart jako chłopiec, obraz Jeana Baptiste'a Greuze'a z 1763–1764 roku

nych przez turystów miejscowości w Austrii. Przez wiele wieków swojej historii pełnił rolę ważnego ośrodka handlowego i komunikacyjnego. Nad miastem liczącym 150 tys. mieszkańców góruje twierdza Hohensalzburg, której początki sięgają XI wieku. Jest to największa zachowana w całości twierdza w Europie Środkowej, będącą symbolem Salzburga. Z Hohensalzburga rozciąga się widok na całe miasto.

Mozart pochodził z rodziny o muzycznych tradycjach. Jego matką była Anna Maria Mozart (slajd 41), a ojcem – Leopold Mozart (slajd 42), kompozytor, pedagog i skrzypek kapeli dworskiej arcybiskupa salzburskiego. Mozartowie (od 1747 do 1773 roku) zajmowali mieszkanie na trzecim piętrze, w domu przy Getreidegasse 9 (slajdy 43–45). To tutaj 27 stycznia 1756 roku przyszedł na świat Wolfgang Amadeusz. Obecnie (od 1880 roku) mieści się tu muzeum, w którym można obejrzeć m.in. dziecięce skrzypki Wolfganga, jego skrzypce koncertowe, klawikord, fortepian młoteczkowy, portrety

i listy kompozytora (slajdy 46–47, mały klawikord oraz fortepian młoteczkowy).

Dla małego chłopca (slajd 48) uczenie się menuetów i innych utworów fortepiano-wych było zajęciem łatwym i przyjemnym. Na menueta potrzebował pół godziny, na większy utwór – godzinę; po upływie tego czasu mógł bardzo dokładnie odtworzyć kompozycję. Nie tylko muzyka wypełniała jego dzieciństwo. Poza nią uczył się matematyki, w której także wykazywał duże umiejętności. Kiedy w jego edukacji przyszedł czas na rachunki, wszystko w domu – meble, podłoga, krzesła – było pokryte liczbami pisanymi kredą. Zamiłowanie do matematyki pozostało kompozytorowi do końca życia, chętnie rozwiązywał również rebusy.

Wolfgang od wczesnego dzieciństwa jeździł po całej Europie, gdzie dawał wiele zachwycających i niewątpliwie udanych koncertów. Pierwsza z podróży zawiodła go na dwór elektora Maksymiliana III w Monachium; Wolfgang kończył wtedy zaledwie szósty rok życia. Następnie wybrał się do Wiednia, gdzie zachorował na szkarlatynę – niewykluczone, że choroba ta była jedną z wielu przyczyn jego przedwczesnej śmierci 29 lat później. Następnie udał się na Węgry, do Francji, Anglii, Belgii Holandii, Szwajcarii.

Jako dziecko Mozart nie był samolubny, dumny, uparty, lecz przeciwnie – uważano go za spokojnego, grzecznego chłopca. Gdy dorósł, wszystko się zmieniło. Stał się porywczy i prędko; zachowywał się jak człowiek mający dwie osobowości: raz był wulgarny, drugi raz uprzejmy i kulturalny aż do przesady. Tylko jedna cecha pozostała mu od początku do końca życia – zawsze bawiło go przekręcanie słów, dziecinne przezwiska lub komiczne bzdurzenie.

Wolfgang w wieku siedmiu lat (slajd 49) przeklinał swój wygląd. Był mizernej postury. Już jako człowiek dorosły miał zaledwie 152 cm wzrostu, do tego dużą głowę, wystający nos i brzydką, ospowatą cerę. Podobno był krótkowidzem. Jednakże dumą napawały go wspaniałe, gęste, puszyste blond włosy, więc rzadko używał modnej wówczas peruki.

7. Nauka piosenki Mozart (slajd 50)

Mozart

muz.: A. Kuczyńska
sł.: J. Jasińska.

Ruchliwie

Gm

Prze - mi - nął już po - czci - wy wiek dwu - dzie - sty, nad -
ci - my się we - le - ktro - ni - cznym tem - pie, jak

Cm7

cho - dzi po - ra na te - chni - ki szczyt, ko -
au - to - ma - ty na za - wi - ły szyfr, za -

F7

smi - czne lo - ty, kom - pu - te - ry, son - dy, in - ny styl,
głu - sza sen - ty - men - ty w naszych ser - cach ma - szyn ryk,

Bb

D7

rytm. Krę - zgrzyt.

D7

Nie za - po - mi - naj - my o Mo - zar - cie,

G

kie - dy prze - kro - czy - my wiek dwu - dzie - sty, ge - niusz

Am

A - ma - de - u - sza

F#o

to do sie - bie ma,

D

prze - mi - ja - ją wie - ki, a on trwa.

G

La la la la

G

La la la la

D7

la la la la la la la la la la la la la la la la.

1. Przeminał już poczciwy wiek dwudziesty,
nadchodzi pora na techniki szczyt,
kosmiczne loty, komputery,
sondy, inny styl, rytm.

Kręcimy się w elektronicznym tempie
jak automaty na zawily szyfr,
zagłusza sentymenty w naszych sercach
maszyn ryk, zgrzyt.

Ref. Nie zapominajmy o Mozarcie,
kiedy przekroczmy wiek dwudziesty,
geniusz Amadeusza to do siebie ma,
przemijają wieki, a on trwa.
La, la, la...

2. Pulsuje świat jak wielka dyskoteka,
wśród decybeli próżno silisz głos.
I choć wokoło tyle znanych twarzy,
czegoś brak wciąż.

A może tak zatrzymasz się na chwilę,
ustawisz fotel w ciepłym blasku świec
i spędzisz wieczór w Mozartowskim stylu,
jego wiek wskrześ.

Ref. Nie zapominajmy o Mozarcie...

8. Geniusz muzyczny – przyjaciel Boga

Mozart (slajd 51) w rejestrze narodzin salzburskiego ratusza figuruje jako Joannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus, ale zdecydowano, że na co dzień wystarczy Wolfgang Amadeus. „Theophilus” – „miły Bogu” zamieniano na odpowiedniki niemieckie („Gottlieb”); francuskie („Amade”); włoskie („Amadeo”) lub łacińskie („Amadeus”).

Nadzwyczajne zdolności muzyczne Mozarta – słuch absolutny, niebywała pamięć muzyczna i niespotykana biegłość w grze na klawesynie, organach, skrzypcach i klawikordzie sprawiły, że okrzyknięto go i jego siostrę **Annę Marię**, zwaną **Nannerl**, „cudownymi dziećmi”. Wolfgang potrafił pisać nuty, jeszcze zanim poznał litery. W wieku pięciu i pół roku tworzył już własne kompozycje. Zanim skończył 12 lat, skomponował trzy opery, sześć symfonii i setki innych utworów. Jako sześciolatek występował przed cesarzem austriackim Franciszkiem I.

Widząc spektakularne osiągnięcia syna, ojciec zapragnął pokazać go Europie, wierząc, że dzięki temu zapewni mu w przyszłości niezależność finansową i artystyczną. W podróży młody kompozytor spędził 11 lat. Wspólnie z siostrą Nannerl występował przed większością koronowanych głów Europy. Przedłużony pobyt w Londynie i chciwość ojca z czasem jednak źle wpłynęły

na losy Wolfganga – nękały go choroby, m.in. dur brzuszny, który dręczył go już do końca życia. Życie w podróży spowodowało też, że nie miał on przyjaciół i nigdy w pełni nie rozwinęła się jego osobowość.

9. Dorastanie – miłości nie tylko muzyczne

Jako 21-letni młodzieniec (slajd 52), w 1777 roku, Mozart ponownie wyruszył w trasę koncertową po Niemczech. Na prośbę ojca towarzyszyła mu matka i to dzięki niej młodzieniec nie porzucił planów koncertowych i nie zrezygnował z kariery dla pięknej **Alojzy Weber**, 16-letniej sopranistki z Mannheim, której udzielał korepetycji muzycznych. Po śmierci matki i nieudanym związku z Alojzą Weber, dnia 4 sierpnia 1782 roku, wbrew woli ojca, Amadeusz ożenił się z siostrą byłej ukochanej, również śpiewaczką – **Konstancją Weber** (slajd 53).

10. Rodzina

Genialny kompozytor doby klasycyzmu, Wolfgang Amadeusz Mozart, doczekał się sześciorga potomstwa, z którego przeżyło go tylko dwóch synów. Ów drugi przyszedł na świat w Wiedniu 26 lipca 1791 roku, niespełna cztery i pół miesiąca przed śmiercią ojca. Chłopiec został ochrzczony jako **Franciszek Ksawery Wolfgang** (slajd 54), niemniej w ciągu całego swego życia artystycznego występował jako Wolfgang Amadeusz

(młodszy/junior) i pod tymi imionami znany był swoim współczesnym. Większość życia spędził w polskim wówczas Lwowie, dlatego też określany bywa jako „Mozart Lwowski”. Żaden z synów W. A. Mozarta nie ożenił się i nie pozostawił potomstwa, ród ten wymarł w połowie XIX wieku.

11. *W biedzie i w dobrobycie (slajd 55, rys. 7)*

Rys. 7. Portret Mozarta namalowany 17 lat po śmierci kompozytora przez Burcharda Dubecka

Jak na swoje czasy Mozart, który otrzymywał wynagrodzenie za zamawiane kompozycje, koncerty i lekcje muzyki, zarabiał bardzo dobrze, ale ani on, ani Konstancja nie mieli pojęcia, jak zarządzać finansami, i całe życie narzekali na brak pieniędzy. Lekarstwem, którego potrzebował Wolfgang, była stała posada przy dworze, zapewniająca protekcję i stabilizację. Okazja nadarzyła się w 1787 roku, gdy cesarz Józef II z wielkim entuzjazmem odniósł się do jego twórczości. Okazało się jednak, że dwór cesarski popiera innego kompozytora, Włocha Antonia Salieriego. Mozart poczuł się głęboko rozczar-

wany, gdy ostatecznie to właśnie Salieri został mianowany cesarskim kapelmistrzem, a on sam musiał zadowolić się posadą nadwornego muzyka, komponującego lekkie utwory taneczne na zamówienie. Wobec braku stałej posady skwapliwie przyjmował każde nadarzające się zlecenie. Pisał szybko i rzadko poprawiał swoje partytury. Ostatnie cztery lata życia spędził w skrajnym ubóstwie, tonąc w długach, ale to właśnie wtedy powstały znakomite dzieła: *Don Giovanni* i *Czarodziejski flet*.

12. *Nauka piosenki W. A. Mozarta Przybywaj, piękna wiosno (slajd 56)*

13. *Mała nocna serenada*

Na tle slajdu 57 (zdjęcie kameralnej orkiestry smyczkowej) prezentujemy uczniom jeden z najbardziej znanych utworów W. A. Mozarta, część I *Serenady na orkiestrę smyczkową G-dur (Eine kleine Nachtmusik)*.

Na jaki skład instrumentów napisana jest ta serenada? (zespół instrumentów smyczkowych) Tak wygląda współczesna mała orkiestra smyczkowa. Proszę wymienić instrumenty smyczkowe widoczne na ilustracji (skrzypce, altówki, wiolonczele, kontrabasy).

14. *Dzieła sceniczne (slajd 58 – współczesne przedstawienie opery Don Giovanni)*

Do najbardziej popularnych dzieł Mozarta należą bez wątpienia muzyczne utwory dramatyczne, wśród nich: opery, wodewile, dramaty i komedie muzyczne. W ciągu 25 lat powstało ich ponad 20. Swoje pierwsze arcydzieło, *singspiel Bastien i Bastienne*, Mozart stworzył jako 12-letni chłopiec. Do dzisiaj na deskach oper całego świata królują: *Czarodziejski flet* (1791), *Wesele Figara* (1786), *Don Giovanni* (1787), *Così fan tutte* (1790) oraz opera komiczna *Urowadzenie z seraju* (1782). „Pisanie oper po prostu siedzi mi mocno w głowie. Wolę francuskie od niemieckich. Jednak nad niemieckie i francuskie przedkładam włoskie” – pisał Mozart w liście do swego ojca w 1778 roku.

Przybywaj, piękna wiosno

muz.: W. A. Mozart

sł.: autor nieznany

Przy - by - waj, pię - kna wio - sno, u - ro - czy ze - ślij maj, niech

5

w ko - ło kwia - ty ro - sną, niech śpiew o - ży - wia gaj. Na

9

drze - wach słoń - ca si - łą zie - lo - ny ro - zwiń liść. Ach,

13

ja - kże bę - dzie mi - ło znów na — prze - cha - dzkę iść.

1. Przybywaj, piękna wiosno,
uroczy ześlij maj,
niech w koło kwiaty rosną,
niech śpiew ożywia gaj.

Na drzewach słońca siłą
zielony rozwiń liść.
Ach, jakże będzie miło
znów na przechadzkę iść.

2. Już dość tej zimy długiej,
weselsza idzie wieść,
przybywa maj przecudny,
by wszystkim radość nieść.

Rozkwita wkoło ziele,
fiołki niosą woń.
Odezwijsię, kukułko,
i ty, skowronku, dzwoń.

15. Muzyka kameralna i solistyczna

Choć muzyka kameralna nie zajmuje centralnego miejsca w twórczości Mozarta, nie sposób jej pominąć, kompozytor stworzył bowiem liczne dzieła na niewielką i najmniejszą obsadę instrumentalną, zaliczające się dziś do najpopularniejszych i najczęściej wykonywanych. Z inspiracji muzyką Józefa Haydna Wolfgang napisał 35 sonat na

skrzypce i fortepian; skomponował ponadto 23 kwartety smyczkowe, a także sonaty, tria, kwartety i kwintety fortepianowe oraz kompozycje na instrumenty smyczkowe i dęte dla zespołów muzycznych różnej wielkości.

Na tle slajdu 59 (portret Mozarta namalowany przez Josepha Lange) prezentujemy uczniom *Marsz turecki z Sonaty fortepianowej A-dur*.

16. Requiem

Jesienią 1791 roku stan zdrowia kompozytora znacznie się pogorszył, Mozart przestał już wstawać z łóżka. Na łożu śmierci dyktował swemu uczniowi, Franzowi Xaverowi Süssmayrowi, *Requiem* – ostatnie swoje dzieło, którego nie zdążył zresztą dokończyć (slajd 60 – Mozart komponujący *Requiem*, obraz nieznanego autora). Zmarł 6 grudnia 1791 roku, w wieku 35 lat, a jego rozpoczęte dzieło – *Requiem* – dokończył jego uczeń. Pogrzebem zajął się baron Gottfried van Swieten, gdyż Konstancji nie było wówczas w Wiedniu. Mozart został pochowany w zbiorowej mogile.

Na tle slajdu 61 przedstawiającego rękopis *Requiem* Mozarta prezentujemy *Lacrimosę z Requiem d-moll* (czas ok. 3'50).

17. Życie po życiu

W roku 1835 mieszkańcy Salzburga wyszli z inicjatywą postawienia Mozartowi w mieście jego narodzin i dzieciństwa pomnika i nazwania placu jego imieniem (slajd 62, **rys. 8, pomnik Mozarta w Salzburgu**). Uroczyste odsłonięcie posągu odbyło się w 1842 roku na dzisiejszym placu Mozarta, w obecności obydwu synów Mozarta; Konstancja, wdowa po kompozytorze, zmarła w Salzburgu krótko przed tym wydarzeniem. Pomnik Mozarta znajduje się również w centrum Wiednia, niedaleko muzeum Neue Burg w Ogrodach Burggarten utrzymanych w angielskim stylu (slajd 63, **pomnik Mozarta w Wiedniu**).

W 1862 roku wydany został po raz pierwszy *Chronologiczno-tematyczny spis wszystkich dzieł muzycznych Wolfganga Amadeusza Mozarta*, stworzony przez wiedeńskiego botanika, mineraloga i nauczyciela, Ludwiga von Köchela. Spis ten, w którym znalazło się łącznie 626 dzieł Mozarta, znany jest jako *KV – Köchel-Verzeichnis*, czyli *Katalog Köchla*. Do dnia dzisiejszego stanowi on podstawę porządkującą spuściznę kompozytora; druk wielokrotnie wznawiano; dopisano też wiele nowych, odnalezionych dzieł Mozarta.

Długą tradycję posiadają *Mozartkugel* (slajd 64) – czekoladki (dosł. „kulki Mozarta”), początkowo nazywane *Mozartbombon* (cukierki Mozarta), stworzone przez cukiernika Paula Fürsta. Produkowane i podawane są one od roku 1890 w kawiarni/cukierni Fürst w Salzburgu (slajd 65).

Rys. 8. Pomnik Mozarta w Salzburgu

18. Gdzie dzisiaj rozbrzmiewa muzyka Mozarta?

Wiedeńska Opera Narodowa (slajdy 66–69, **rys. 9**) jest jedną z najlepszych scen operowych na świecie. Organizowane tu koncerty, spektakle i wystawy przyciągają co roku rzesze turystów i koneserów sztuki. Rocznie w Wiener Staatsoper wystawia się blisko 50 różnych inscenizacji operowych, 20 widowisk baletowych, a także kilka wystaw, podziwianych przez blisko 300 dni w roku. W gmachu tym odbywają się też wspaniałe bale karnawałowe, na które przychodzą przedstawiciele elity: artyści, gwiazdy, politycy, biznesmeni (slajdy 70–72).

Repertuar opery obejmuje przekrój najbardziej uznanych dzieł sztuki operowej, w tym prawie wszystkie dzieła sceniczne

Mozarta, m.in. *Czarodziejski flet*, *Wesele Figara* czy *Così fan tutte*. Warto wspomnieć, że na rozpoczęcie działalności sceny operowej w roku 1869 wystawiono operę *Don Giovanni* Mozarta.

Na tle slajdu 73 (przedstawienie *Wesele Figara* w Wiener Staatsoper z roku 2011) prezentujemy uczniom arię Figara z opery *Wesele Figara* (czas: ok. 4 minuty).

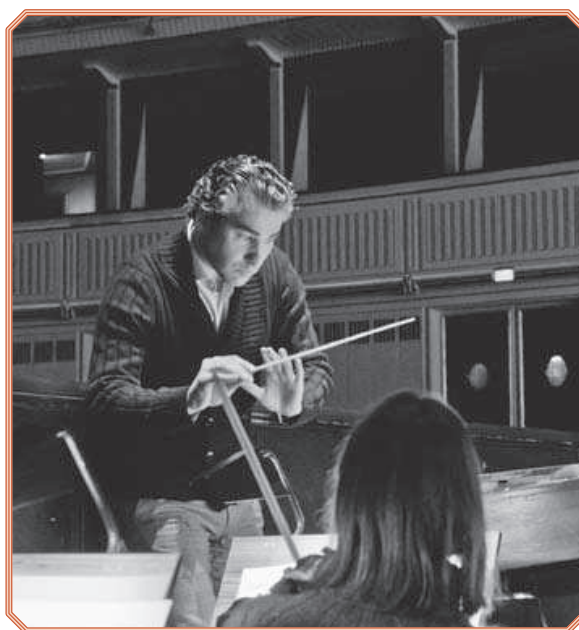

Rys. 9. Wiener Staatsoper nocą

Dyrygentami tej znakomitej sceny przy wiedeńskim bulwarze Ringstraße byli m.in. Gustav Mahler, Richard Strauss czy Herbert von Karajan (slajdy 74–77, rys. 10 – zdjęcia z koncertów w Wiener Staatsoper). Stała się ona mekką wszystkich wielkich muzyków, bo kto raz zagościł na jej deskach, z niczym innym już nie mógł tego przeżycia porównać. Wyobraź sobie olbrzymią salę wznoszącą się na pięć poziomów wwyż: parter, dalej trzy poziomy łóż, balkon i na szczycie, pod samym dachem – galeria. Teraz wyobraź sobie, że stoisz na tej galerii, naprzeciwko ciebie ogromny kryształowy żyrandol, pod tobą scena, orkiestra i siedzenia, a każde jedno miejsce zajęte. Na podium wkracza dyrygent, rozbrzmiewa uwertura, kurtyna się rozchyła i rozpoczynają się „czary”, „sen na jawie”. Głosy wzbijające się z muzyką pod sam dach, docierające do każdego zakamarka, do każdego z osobna. Stoisz jak zaczarowany. Nie możesz oderwać oczu od sceny. Czujesz dźwięki palące od kolejnych oklasków. Oczarowanie

nie ustępuje nawet po tym, jak orkiestra już wyszła, aktorzy zniknęli za kurtyną, a ty odbierasz płaszcz z szatni i wychodzisz w na zewnątrz. Cały czas słyszysz muzykę w głowie i w sercu. I wiesz, że wrócisz.

Na tle slajdu 75, przedstawiającego dyrygenta Rémy'ego Ballota podczas koncertu w Wiener Staatsoper w roku 2011, prezentujemy uczniom cz. I *Molto allegro* z *Symfonii g-moll* W. A. Mozarta (czas ok. 6–7 minut).

Rys. 10. Rémy Ballot podczas koncertu w Wiener Staatsoper w roku 2011. Zdjęcie ze strony <https://www.onepoint.fm/>

Do popularyzacji osoby i muzyki Mozarta przyczynił się film *Amadeusz* (slajdy 78–84, zdjęcia plakatów i kadry z filmu *Amadeusz*), nakręcony w 1984 roku przez Miloša Formana. Obejrzały go miliony widzów na całym świecie. Głównym wątkiem filmu jest konflikt Mozarta z włoskim kompozytorem Antoniem Salierim. Młody Amadeusz swoim geniuszem przyćmiewa nadwornego kompozytora cesarza Austrii, z czym nie może pogodzić się włoski kompozytor – to staje się podstawą licznych intryg. W filmie, opartym na autentycznych wydarzeniach z życia kompozytora, wykorzystano wspaiałe nagrania muzyki Mozarta, m.in. wy-

słuchanej dzisiaj arii Papageno z *Czarodziejskiego fletu*, serenady *Eine kleine Nachtmusik* czy *Lacrimosa* z *Requiem*.

19. Podsumowanie

Mozart był jednym z najbardziej kreatywnych geniuszy muzycznych wszech czasów. Napisał ponad 626 utworów muzycznych, których do dziś z wielką przyjemnością słucha się w salach koncertowych czy operze. Jego muzykę słyszymy w telefonach komórkowych, pozytywkach, zabawkach czy w metrze; nawet noworodki w szpitalach uspakajane są i usypiane muzyką Mozarta. Do jego najbardziej znanych dzieł zaliczamy³ opery: *Czarodziejski...*, *Wesele...*, *Don...*,

Così fan tutte oraz operę komiczną *Uprowadzenie z...*, serenadę *Mała...*, *Marsz tu...* oraz niedokończoną mszę żałobną – *Re...* Ciekawostką jest, że Mozart lubił się stroić, szczególnie w czerwony kolor, co widać na zachowanych do dziś portretach, które mogliście obejrzeć podczas prezentacji (slajd 85 – portret Mozarta).

Na zakończenie audycji śpiewamy z uczniami poznane piosenki: *Przybywaj, piękna wiosno* oraz *Mozart* (slajdy 86, 87 – słowa piosenek). Uczniowie opuszczają salę przy spokojnej muzyce – *Andante* z *Koncertu fortepianowego C-dur*, w tle widnieje slajd 88, przedstawiający portret kompozytora.

³ Tytuły poznanych dzieł W. A. Mozarta wymieniamy razem z uczniami. Prowadzący audycję mówi tylko ich pierwsze słowa lub sylaby.

Rys. 11. Kadr z filmu *Amadeusz*